

BELEDİYELERDE KARAR VERME SÜRECİ: BATMAN ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Veysel EREN
Mustafa Kemal Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü
veysel@mku.edu.tr

Muzaffer BİMAY
Mustafa Kemal Üniversitesi Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi
muzafferbimay@gmail.com

ÖZ

Gündelik yaşamamızda bireyler, gerek özel gerek iş hayatlarının her anında karar verme davranışı ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Kamu yönetiminde de yöneticiler için en önemli yönetsel faaliyet karar vermedir. Günümüzde hızla yaşanan ve toplumların siyasal ve yönetsel yapılarında köklü değişmelere yol açan gelişmelere aynı hızla uyum sağlayabilmek için karar vericilerin zamanında, hızlı, etkin ve rasyonel kararlar vermeleri gerekmektedir.

Bu çalışmada, halka en yakın yönetim birimi olan belediyelerde karar alma süreçlerinin demokratik yerel yönetim anlayışı içerisinde nasıl gerçekleştirildiği ve bu karar süreçlerini etkileyen faktörlerin neler olduğuna ilişkin siyasal ve kurumsal boyutlar Batman Belediyesi örneğinde ele alınmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Belediye, Karar Verme, Belediyelerde Karar Verme Süreci,

Process of Decision Making in Municipalities: Example of Batman

Abstract

In our daily life, individuals have been encountering behaviour of decision making process all its time, both in private life and in academic life. Decision making is also the most important activity for administrators in public administration. In order to adapt decision makers to rapid developments that lead to radical changes in political and administrative structures nowadays, it is required to make decision makers decide on time, faster, effective and make rational decisions.

In this study attempts to investigate how decision making processes of municipalities (which is the tier of government that is closest to the people) are realised within a democratic local government approach, and the political and institutional dimensions of factors that affect the decision making process while Batman's municipality taken as an example.

Keywords: Municipality, Decision Making, Process of Decision Making at Municipalities

1. GİRİŞ

20. yüzyılın son çeyreğinde tüm dünyada yönetim alanında meydana gelen gelişmeler hem kamuda hem özel işletmelerde karar verme süreçlerini etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Özellikle çoğulcu ve katılımcı demokratik siyasal sistemlerin ön plana çıktığı günümüzde, çağdaş sanayi toplumunun işbölümü ve büyük ölçekli örgütlenme modelinin ortaya çıkardığı hiyerarşik ve bürokratik yapılar, yerelleşme ve yönetim kavramları etrafında yeniden değişim ve dönüşüm geçirmiştir (Aksoy, 1994:16). Yeni kamu yönetimi ve yönetim kavramlarının sık sık kullanıldığı ve buna bağlı olarak ortaya çıkan hesap verilebilirlik, şeffaflık, katılımcılık, etkinlik, eşitlik, hukukun üstünlüğü gibi ilkeler doğrultusunda klasik karar verme ve uygulama modelleri yerine katılımcı ve müzakereci yeni karar verebilme süreci ortaya çıkmıştır. Yönetimden yönetişime yaşanan bu geçiş süreci karar vericilerin sorumlu davranmasını ve onların etkin, verimli, duyarlı karar vermesini gerektirmiştir.

Kuşkusuz tüm bu gelişmelerden en çok etkilenen halka en yakın yönetim birimi olan belediyelerdir. Geline nokta, insanların onurlu yaşam hakkına sahip olma bilincinin yükselmesi, yerel toplulukların taleplerinde siyasal katılımcılığın ön planda tutulması, yönetimler tarafından alınan kararların vatandaşlar tarafından denetlenebilmesi ve vatandaşın birey olarak haklarının bilincinde olması belediye yönetimlerinin bireylerin yaşadığı kentler ile ilgili verecekleri kararları olumlu veya olumsuz etkileyebilmektedir(Tekeli, 2010:199). Bu aşamada, belediyelerde karar organlarının kimlerden oluştuğu ve vatandaşın alınan kararlarda doğrudan veya dolaylı etkisi önem kazanmaktadır. Ülkemizde de özellikle 2000’li yıllardan itibaren yerel yönetimler konusunda yaşanan gelişmeler belediyelerde karar verme mekanizmalarının kimlerden oluşturulması gerektiği, alınan kararların niteliğinin yanında karar verme süreçlerinde kimlerin rol aldığı konusunda önemli aşamalar kaydedilmiştir.

Bu çalışmada, belediyelerde karar verme süreçlerinde karar verme organlarının etkilerinin ölçülmesinin yanında bu organlar dışında hangi aktörlerin dolaylı veya doğrudan karar verme sürecine etki ettikleri Batman İli özelinde ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışma dört başlıktan oluşmaktadır. İlk iki başlıkta daha çok karar vermeye ilişkin kavramsal çerçeve üzerinde durulmuştur. Üçüncü başlıkta belediyelerde karar verme sürecinde legal ve illegal olarak etkin rol alan aktörlerin oynadıkları rollere ilişkin kurumsal ve siyasal boyut ele alınmaya çalışılmıştır. Son başlıkta ise Batman Belediyesi özelinde yapılan niteliksel alan araştırması bulguları göz önüne alınarak genel bir değerlendirme yapılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Karar, Karar Verme ve Kamuda Karar Verme Süreci

Sözlük anlamıyla karar sonunda şüphelerin ve tartışmaların son bulduğu, seçilen yolun uygulanmaya başlandığı mantıksal sürecin nihai ürünüdür (Bakan ve Büyükbeşe, 2005:30). Türk Dil Kurumu’nun internet üzerinden hizmet veren Güncel Sözlüğünde yapılan aramada ise, bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı olarak tanımlanır (tdk.gov.tr, 2016). Arapça kökenli bir kelime olan karar kelimesi durma, rahatlık, devamlılık, ölçülülük, tahmin, ne az ne de çok tam ölçü anlamlarına gelmektedir (Özer, 2007: 461).

Koçel’e göre karar bir “seçimi” ifade eder. Yöneticinin veya herhangi bir kişinin herhangi bir konuda yaptığı seçim “karar”dır. O halde “seçme, tercih etme tavır koyma, benimseme” ile “karar verme” çok yakından ilgilidir. Yöneticinin konu üzerinde düşünüp taşınması sonucu çare veya çözüm diye benimsediği yol yöneticinin kararını ifade eder. Karar verme ise yöneticinin veya herhangi birinin seçimi olarak tanımlanmaktadır. Belirli bir başlangıç noktası olan ve buradan itibaren değişik iş, faaliyet veya düşüncelerin birbirini izlediği ve sonunda bir tercihin yapılması ile sonuçlanan bir süreçtir (Koçel, 2005:76).

Karar vermek kelimesinin kökeni Latince de *decidere* (Fransızca *decider*, İngilizce ise *decide*) kelimesinden gelmekte, kesip koparmak ve öldürmek anlamında kullanılmaktadır. Yine Latincesi *haesitare* (Fransızca *hesitacion*, İngilizcesi *hesitate*) olan ve yapışmak ve sabit kalmak anlamında kullanılmakta karar verememenin tıkanıdığı durumu yansıtan bir anlam ifade etmektedir (Develioğlu, 2015:17).

Kişiler gerek özel gerek iş hayatlarında, yaşamlarının her anında karar vermek zorundadırlar. Karar verme aşamasında karşılaşılan sorunlar basit veya karmaşık olabilmektedir. Sorunlar ister basit isterse karmaşık olsun, tümünün çözümü için verilen uğraş karar verme sürecinin aşamaları olarak görülür. Sorun çözme karar almayı içerir. Sorun çözme, sorunu hafifletmek için gerekli hareket ve uygun tepkileri belirleme sürecidir. Sorun çözme karar almayı içerir, fakat tüm kararlar sorun içermez. Ancak; neredeyse tüm kararlar, sorun çözmeye veya sorundan uzaklaşmaya yöneliktir (Rue ve Byers, 2003:68).

Karar verme ve yönetmenin eş anlamlı olduğunu belirten Simon, yönetici yerine “karar veren” kavramının kullanılabilirliğini belirtir (Simon, 1967:115). Yönetimde karar alma ve verme faaliyeti, yönetsel iş ve işlemler açısından temel bir faaliyettir. Kamu yönetiminde verilen kararlar birçok insanı etkilemektedir. Günümüzde karmaşık hale gelen toplum yapısında, teknolojinin de etkisiyle kararların daha hızlı ve etkin

verilmesi bir yönetici için zorunlu bir hal aldığı için, yöneticilerinde bu sürece karar verecek düzeyde uzmanlık alanı oluşturması gerekir (Sezer, 2015:3-4).

Karar verme basit tanımıyla alternatifler arasında seçim yapmak şeklinde olmakla beraber, bir yöneticinin en iyi kararı verebilmesi için karara konu edilen sorunun tanımlanması, bu sorunun tanımlanmasında etkili olacak karar ölçütlerinin tanımlanması, söz konusu ölçütlerin göreceli önceliklerini belirlemek, alternatif çözüm listesi çıkartmak, her birini dikkatli değerlendirmek ve bunların içinden en iyisini seçmek, bu kararı uygulamak ve en sonunda kararın sonuçlarını değerlendirilerek doğru ve yanlışlarının ortaya çıkmasını sağlamak gibi süreçlerin izlenmesi gerekmektedir (Eren, 2010:35).

Kararları iki aşamalı olarak gören Bono, ilk aşamada karar verilecek sorun ile ilgili haritanın yapılması, ikinci aşamada ise bu harita üzerinde rotanın çizilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu çizim, bilinçli düşünme teknikleriyle düşünmeye bağlı olarak yapılabilmektedir (Bono, 2015: 194). Liderlik Yasaları kitabında liderde olması gereken yasaları sıralayan John C. Maxwell, bir yönetici için gerçekte karar anı'nın iyi yakalanması ile başarının sağlanabileceğini belirtmiştir. Ona göre karar anı bir yöneticinin en iyi arkadaşısıdır. Karar verme sürecinde zamanlamaya ve karar anında oluşacak motivasyona dikkat edilmesi halinde süreç içerisinde ilerleme sağlanacaktır (Maxwell,2013:171-180).

Karar verme hem yönetsel bir işlev hem de örgütsel bir süreçtir. Karar verme yönetseldir; çünkü yöneticinin genel sorumluluğu karar vermedir. Bu nedenle, Simon gibi yazarlar karar verme ile yönetimi eş anlamlı sayar. Kişilerin yalnızca yönetsel bir unvana sahip olması onların yönetici olmasına yetmez. Bir kişinin yönetici olup olmadığını anlamak için onun karar verme sorumluluğu olup olmadığına bakmak gerekir (Can vd., 2002:207). Örgütlerde karar verme ise, tüm iş süreçlerini ve hiyerarşik kademeyi ilgilendiren bir yönetim sürecidir. Örgütte herhangi bir konuda örgüt adına bir seçimde bulunma gücü, sorumluluğu, yetkisi bulunan yönetim kademesindeki birey ya da grubun yaptığı seçim karardır (Ergun, 2004:121).

Türk kamu yönetiminde ise karar verme klasik Weberyen bürokrasinin özelliklerini taşıyan, merkezci bir niteliğe sahiptir. Bu yüzden ne yöneticiler astların kararlara katılmasını isterler, ne de astlar buna isteklidirler. Genellikle kararlar önceden belirlenmiş kurallara göre üst yönetim tarafından alınmakta ve alt yönetim tarafından uygulanmaktadır. Astların kararlara katılımı çok sınırlı olmaktadır (Sezer, 2015:10). Günümüzde ise yeni bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, her alanda artan rekabet, yurttaşın artan beklentileri ve çalışanların potansiyellerinin değişmesi; kamu yönetiminde tüm kurumsal faaliyetlerin yurttaşların talep ve beklentilerine göre uygulanması zorunluluğunu ortaya çıkartmaktadır (Eren, 2003:63).

2.2. Karar Türleri

Genel olarak ister yönetim uygulamalarında olsun, ister bireysel karar vermede olsun farklı durumlara göre farklı kararlar vermek sorunların anlaşılması ve çözülmesi açısından nasıl bir yol çizileceği veya nasıl bir yaklaşım izleneceği konusunda önemlidir. Bu konuda literatürde farklı sınıflandırmalar olmakla beraber genel olarak kuruluşların yönetim kademesinde verilen karar türleri beşe ayrılmaktadır. Bunlar (Koçel, 2005:79);

- Programlanabilen ve programlanamayan kararlar.
- Stratejik ve operasyonel kararlar.
- Kişi ve grup kararları.
- Alt ve üst kademe kararları.
- Belirlilik ve belirsizlik şartları altında verilen kararlar.

Programlanabilen kararlar anlık olmayan, belli kurallara bağlı olan, risk alması en az olan ve rutin olarak adlandırılan kararlardır. Programlanmış kararlara bağlı olarak politikalar ve kurallar yöneticiye yönlendirme sağlar. Programlanamayan kararlar ise, karar verenin yaratıcılığının ön planda olduğu, daha çok kişiye bağlı olan, prosedürlere bağlanması zor olan ve çoğu kez bilinmeyenlerle dolu bir ortamda yapıldığı için

öngörülemeyen, stratejik nitelikteki seçim işlemidir. Üst kademelerde verilen kararlar genellikle programlanmayan, stratejik nitelikte ve belirsizlik şartları altında verilen kararlardır (Koçel, 2005:79-80).

Sartori'ye göre kararlar bireysel kararlar, grup kararları, ortak kararlar ve ortaklaştırılmış kararlar olarak dörde ayrılmaktadır. Bireysel kararlar, ister içerden ister dışardan yönlendirilmiş olsun, her bireyin kendisi için aldığı kararlardır(Sartori, 2014:267). Bireysel kararlarda iyi bir seçim için Berry Schwartz "Bolluk Paradoksu" kitabında altı adımın izlenmesini önermektedir. Bunlar (Schwartz, 2007:43);

- Amacınızı ya da amaçlarınızı belirleyin.
- Her bir amacın önemini tartın.
- Opsiyonları sıraya dizin.
- Her bir opsiyonun amaçlarınıza ne kadar uyduğunu tartın.
- En iyi opsiyonu seçin.
- Seçiminizin sonuçlarını amaçlarınızı, onlara atfettiğiniz önemi ve gelecekteki opsiyonları değerlendiriş biçiminizi modifiye etmekte kullanın.

Bireylerin yüz yüze birbirlerini etkileyerek somut bir grup şeklinde karar alması da grup kararları olarak tanımlanır. Ortak kararlar, grup kararların aksine geniş bir topluluk gerektirir ve topluluğun büyüklüğü nedeniyle somut gruplar gibi çalışmaz. Ortak kararlar sahip olduğumuz sosyal tercihleri açıklayamaz. Sosyal tercih veya ortak tercih dediğimiz karar şekli ortaklaştırılmış karar tanımına girer. İster bireysel, ister grup ve ister ortak karar alma olsun hepsi kararları veren kimseyi anlatır. Ancak ortaklaşmış karar, onların bir tek kişi veya birçok kişi tarafından verildiğine bakılmaksızın, bir topluluğa uygulanan ve bir topluluk üzerinde yürütülen kararlardır. Burada temel ölçüt alınan kararların alanı, amacı ve genel için olmasıdır(Sartori, 2014:267-268).

2.3. Karar Verme Davranışını Etkileyen Faktörler

İçinde yaşadığımız çağın "düzensizlik çağı" olduğunu belirten Hertz, kitle iletişim araçlarındaki artışla birlikte adeta bir bilgi tufanı içinde boğulduğumuzu, bu bilgi tufanı içinde boğulmamak için kısa süre içinde karar vermek gerektiğini belirtir. Ancak karar verirken karar süreci üzerinde her zamankinden daha çok düşünmemiz gerektiği, bunun da yetkin bir karar alıcı olmakla mümkün olduğunu açıklar. Kaotik ortamda hızlı değişen dünyanın üstesinden gelmek için şu ipuçlarına dikkat çekmektedir. Bunlar (Hertz, 2013:29-30);

- Yetkilendirilmiş bir karar verici olmak.
- Günde 10.000'den fazla karar vermenin farkında olmak.
- Nasıl karar verileceği hakkında düşünmeye başlamak.
- Tercihlerinizde kimlerin ya da nelerin etkili olduğunu bulmaya çalışılmak.
- Akıllıca karar almak için zaman ve alan gerektiğini unutmamak.
- Şimdiye kadar uzmanlara ve geleneksel yorumculara nasıl yaklaştığınızı gözden geçirmek.
- En çok kime güvendiğiniz ile ilgili kendi kendinizi sorgulamak.
- Dijital tufanla başa çıkabilecek stratejilerinizi yeniden tasarlamak.

Patrick Lencioni, "Ekiplerin Beş Temel Aksaklığı" kitabında yöneticilerin kararlarını etkileyen beş unsura değinmektedir. Birincisi, güven eksikliğidir. Ona göre güven, işlevsel ve uyumlu bir ekibin özünde vardır. Yöneticinin karar verirken ekibe, ekibin yöneticiye güveni yara alma korkusuyla zedelenmemelidir. Çünkü yara alma korkusu beceri eksikliğini, kişilerle ilişki kurma yetersizliğini, yanlışları ve yardım isteklerini oluşturmaktadır. Bir diğer aksaklık çatışma korkusudur. Burada amaç ekip içerisinde verimli çatışma ortamının sağlanmasıdır. Duygusal kırgınlıklardan uzak durularak yapılan verimli tartışmaların kararlar üzerinde önemli bir etkisi vardır. Üçüncü aksaklık, kararların benimsenmesi noktasında ekipte oluşan bağlılık eksikliğidir. Bunu aşmanın yolu verilen kararların tümü üzerinde (ister kararı onaylasın ya da onaylamasın) mutabakatın oluşturulmasıdır. Dördüncü aksaklık, hesap sorulabilirlikten kaçınmadır. İster yöneticinin, ister çalışma arkadaşlarının baskısı olmadan bireylerin özenetim oluşturması beklenemez. Bu sebeple kırıcı olmayan ve

duygusallıktan kaçan hesap sorulabilirliğin her aşamada sağlanması gerekir. Son olarak üyelerin grubun hedeflerinden başka konuları önemseyerek karar sonucunu dikkate almamalarıdır (Lencioni, 2015:183-206).

Yöneticiler karar verirken gözden kaçırdıkları birçok detay olabilmektedir. Kararlarında kendi kişisel tarzlarını kullanmazlar. Bazen süreci basitleştirmek için çabuk ve hızlı davranabilirler. Ancak, kararın güvenilirliği konusunda kesin bir bilgi olmadığı için yanlısına payı da bulunmaktadır. Çünkü bu tarz bilginin değerlendirilmesinde birçok hatayla karşılaşılabilir.

Heath kardeşlere göre karar verme sürecini etkileyen dört tehlikeli unsur olduğunu ve karar vericilerin bu süreçleri bertaraf etmediği sürece rasyonel karar vermenin mümkün olamayacağını belirtirler. Bunlar (Heath,2014:8-29);

- Ele alınan seçenekleri kısıtlı tutmak.
- Yanlı doğrulma veya kendi inançlarımızı destekleyen bilgiyi aramak.
- Kısa vadeli duygulardan etkilenmek.
- Tahminlerimize haddinden fazla güvenmek.

Türk kamu yönetiminde genel olarak karar vermeyi etkileyen unsurları beş maddede açıklayabiliriz. Bunlar; sorumluluktan kaçma ve sorumluluğu dağıtma, yetki biriktirme ve kararları etkileme, bürokratik sabotaj ve darboğazlar, bilgiyi kullanamama, karara katılmada yetersizlik, kırtasiyecilik, çeşitli çıkar gruplarının ve politik güç merkezlerinin baskısı ve son olarak bürokrasinin gizlilik ilkesine göre çalışmasıdır (Sezer, 2015:15). Bunların dışında iletişim ağları, karar verenlerin kurumdaki statüleri, formelleşme, örgütün hiyerarşik yapısı, otorite ilişkileri, profesyonelleşme, işbölümü ve uzmanlaşma, yetki devri, karar verme üzerinde önemli etkilere sahiptir. Karar vermeyi etkileyen yapısal faktörler arasında, yönetimin temel öğelerinden olan otorite, otoritenin kademelenmesi ile işbölümü de bulunmaktadır (Lamba, 2014:9).

Karar alma sürecinde ortaya çıkan en önemli sorun seçilmiş ve atanmış ilişkilerinden kaynaklanan durumdur. Genelde seçilmişlerin aldıkları kararları uygulamakla görevli olan bürokrasinin gerçekte karar vermeyi etkileyen temel aktör haline gelmesi karar verme süreçlerini demokratik süreçlerden uzaklaştırmaktadır.

3. BELEDİYELERDE KARAR VERME SÜRECİ

3.1. Türkiye’de Belediyeciliğin Kısa Tarihi

3 Kasım 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı ile Osmanlı İmparatorluğu’nda kamuda birçok alanda yapılan köklü düzenlemelere paralel olarak vilayet yönetimi, yerel yönetim ve belediyecilik alanlarında da değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Modern belediyeciliğin ilk adımlarının atıldığı ve yasal güvenceye bağlandığı bu dönemde; kent, mekan ve bölge organizasyonlarında da yasal düzenlemelere bağlanan köklü değişim ve dönüşümler meydana gelmiştir. Hatta İstanbul şehrinin “modern Avrupa kenti” olması bu dönemde yapılan reformlar sayesinde gerçekleşmiştir (Seyitdanlıoğlu, 2010:1-3). Bu gelişme, İstanbul’un Avrupa başkentlerine kıyasla kötü durumda olduğu görüşünün ulusal ve uluslararası alanda dile getirilmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Urhan, 2008:86). 1854 yılında ilk belediye örgütü olan İstanbul Şehremaneti 14 maddeden oluşan Şehremaneti Nizamnamesi Layihası ile kurularak başına bir Şehremini getirilmiştir (Seyitdanlıoğlu, 2010:26).

1858 yılında da azınlıkların yoğunlukta bulunduğu Galata ve Beyoğlu’nu içine alan “Altıncı Belediye-i Daire” kurulmuştur. 1869 yılında çıkarılan “Dersaadet Belediye İdaresi Nizamnamesi” ile İstanbul dışında bulunan tüm taşrada belediye teşkilatının kurulması öngörülmüştü. 1876 Anayasasında belediyelerin seçimle işbaşına gelecek meclisler tarafından yönetilmesini ve bunların kuruluş ve görevleri ile meclis üyelerinin seçim usullerinin kanunla düzenlenmesini öngörüyordu. 1877 yılında çıkarılan Dersaadet Belediye Kanunu ile belediye sayısını arttırmaktan başka her hangi bir yeni düzenleme getirilmemişti. 1912 yılında çıkarılan geçici yasa ile İstanbul’da belediye daireleri kaldırılmış ve yerlerine şubeler kurulmuştur. 1930 yılında köy nüfusu iki

bini geçen yerlerde belediye kurulması gibi birçok değişiklik getiren 1580 sayılı Belediye Yasası kabul edilmiştir (Tortop vd. 2014:75-77).

1940'lardan sonra belediyeler dışındaki yerel yönetimlerin işlevlerinin birçoğunu merkezi hükümet devraldığı için belediyelerin önemi artmaya başlamış; artan hızlı kentleşmeyle birlikte belediyelerin önemi daha da artmıştır (Erbaşı, 2008: 10).

2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu, 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu ile çeyrek yüzyıllık parçalı uygulamalar yasal hale gelmiş ve belediyelerin çalışmalarını sınırlayan yasal ve anayasal engeller temizlenmiştir (Güler, 2013:11). Söz konusu kanunun genel gerekçesine bakıldığında, çıkartılan yasanın kamu yönetiminde yaşanan yeni gelişmelere paralel olarak değiştirildiği vurgulanmıştır. Bu kanunla belediyelerin yetki ve görevlerine paralel olarak gelir kalemleri de artırılmıştır (Şengül, 2013:78).

Ayrıca 1984 yılında kabul edilen ve 2004 yılında değiştirilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2012 yılında çıkarılan ve 2013 yılında değişikliğe uğrayan 6360 sayılı kanun ile büyük kentler için özel yönetim biçimi öngörülmüş daha sonra büyükşehir sayısı da 30'a yükselmiştir.

3.2. Belediyelerde Karar Vermeye Yetkili Organlar

Arapça 'da kent anlamına gelen belde ya da belediye kavramı dilimize bir yerel yönetim biriminin özeksnel(merkezi) tüzel kişiliğini belirten bir isim olarak kullanılmaktadır (Keleş, 1998:200). Anayasada olduğu gibi 5293 sayılı Belediye yasasının 3. maddesinde, "Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" şeklinde tanımlanarak belediyenin örgütsel bir yapı olduğu ve kentte bulunan tüm sakinlerin ihtiyaçlarının karşılanması için kurulduğu belirtilmiştir. Belediye bu ihtiyaçları karşılamak için vereceği hizmetlere ilişkin aynı yasanın 19. maddesinde belirtilen bazı yetkilerle donatılmıştır. Bunlar; belediye gelirlerini toplamak, belde halkının sağlık, esenlik ve gönencini sağlamak ve kentin düzenini korumak için gerekli düzenlemeler yapmaktır.

Belediyeler devlet sisteminin tamamlayıcı unsurlarıdır. 1982 Anayasasında yerel nitelikli ortak hizmetleri karşılayan kamu tüzel kişisi olarak yorumlanmasının nedeni, sadece belli bir kamu hizmeti değil yerelin tüm ihtiyaçlarını karşılayan "kamu idaresi" olarak sınıflandırılmasıdır (Akbulut, 2007:89). Nitekim Anglo-Sakson ülkelerinde "mahalli hükümet (local government)" denilmesinin sebebi de buradan kaynaklanmaktadır. Diğer yandan yerel yönetimlerin tipik bir mahalli kamu kurumu olmasından çok siyasi görevleri icra eden ve üyeleri seçimle iş başına gelen bir yerel meclis olarak kabul edilmesi de belediyelerin "mahalli hükümet" olarak tanımlanmasını sağlamıştır (Ökmen, 2009: 29).

Belediye tüzel kişiliğini temsil eden ve yukarıda saydığımız ve sayamadığımız tüm bu görevlerle ilgili kararları veren belediye organları, başta belediye meclisi olmak üzere belediye encümeni ve belediye başkanından oluşmaktadır.

3.2.1. Belediye Meclisi

Belediye meclisi, belediyenin en büyük karar organıdır. Belediye meclisi yerel düzeyde belediyenin sorumluluk alanında bulunan hemen her konuyu karara bağlar. Meclis aynı zamanda belediyenin "meşruyet üretici" organıdır. Ülkemizde her ne kadar "güçlü belediye başkanlığı" modeli uygulanmaya çalışılsa da, meclisin onayının olmadığı herhangi bir kararda bile belediye başkanının hareket alanı daralmaktadır (Arikboğa E, 2015:124).

Belediye meclislerine 5393 sayılı yasa ile 1580 sayılı yasadaki mali konuların daha ötesine ilişkin karar verebilme yetkisi verilmiştir. Burada işletmeci ruha sahip bir belediye örgütlenmesi mantığı getirilmeye çalışılmıştır. Meclisler bütçe içi işletme de kurabilmektedirler (Akbulut, 2007:97). Meclisler ayrıca, belediye

başkanı tarafından hazırlanan stratejik plan, yatırım ve çalışma programı ve personelin performans ölçütlerini karara bağlarlar. Belediye meclisi toplantıları ile ilgili gündemi belediye başkanı belirlediği için bir dezavantaj olarak görülebilir. Ancak, meclis toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla bazı konuları gündeme alınmak üzere teklif edebilir.

Belediye meclisleri genel oya dayalı seçimle oluşan organlar olduğundan verdikleri kararların da siyasi nitelikte olması kaçınılmazdır. Hatta bu konuda yapılan araştırmalarda belediye meclislerinin yerel siyasi seçkinlerden oluştuğu ve temsil ettiği kişilerden tamamen farklılaştığı görülmektedir. Böylece aldıkları kararlarda halkın talep ve beklentilerinden çok kişisel bağlılığa dayalı tercihler egemen olmaktadır (Bulut ve Tanıyıcı, 2007:365).

Belediye meclislerince alınan kararlar yürütmeye ilgili ve danışma niteliğinde olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Keleş, 1998:229). Bu kararlar Kanun'un 23. maddesinde belirtildiği şekilde mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir. Mülki amirine kararların gönderilmesi onay amaçlı değil bilgi amaçlıdır. Ancak yine de mülki idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez. Kesinleşen meclis kararlarının özetleri yedi gün içinde uygun araçlarla halka duyurulur.

Yürütmeye ilgili kararlar: Bu kararlar; iptali gereken, onaylanması gereken ve kesin kararlar olmak üzere üçe ayrılmaktadır. İlkinde belediye meclislerinin yasal toplantı tarihleri dışında ya da yasal görevlerinin dışında yetki kullanması gibi yasalara aykırı davranarak aldıkları kararlar iptal edilebilir niteliktedir. Bu gibi kararların iptal talebi, illerde İçişleri Bakanlığı'nın Danıştay'a başvurusu ile, diğer yerlerde ise Vali'nin İl Yönetim Kurullarına başvurusuyla elde edilebilir. Bu işlem bir vesayet denetimi niteliğinde olup bozulması her zaman talep edilebilir. İkinci olarak, belediye meclisi tarafından alınan bazı kararların bir bölümü onaylanmadıkça yürürlüğe girememektedir. Bunlar; Belediye sınırları içinde mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, bölünmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesinde Valinin onayı, Belde adının değiştirilmesinde İçişleri Bakanlığı'nın onayı, Belediye sınırları, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayıyla yürürlüğe girmesidir. Bunların dışında belediye meclislerince alınan tüm kararlar "kesin karar" niteliğindedir. Ancak, Kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir. Mülki idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez. Mülki idare amiri hukuka aykırı gördüğü kararlar aleyhine idari yargıya başvurabilir(Keleş, 1998:229). Ayrıca meclis, imar konuları ve yıllık bütçe dışında kalan gündem maddelerini meclisin onayı alınarak komisyonlara gönderilmeksizin karara bağlamaktadır (Hamamcı, 2007:31).

Danışma niteliğindeki kararlar: Belediye meclisleri doğrudan kendisine gelen ya da kendisinin tespit ettiği talepler, ihtiyaçlar ve sorunlar etrafında bir çalışma yürütüp karar verirken; diğer taraftan belediye bürokrasisi üzerinden gelen talep, hizmet, proje ve çözüm önerilerini de karara bağlar (Arıkboğa E, 2015:123).

Belediye meclisleri belde sakinlerinin yararına olan ve yasalarda belirtilen durumlarda taleplerini dile getirebilirler. Belediye meclisindeki temsilcilerin başarısında, yerel halkın ihtiyaçlarını ilgilendiren kararların alınmasında o yörede yaşayan halkla, STK'larla karşılıklı etkileşim ve iletişim içerisinde bulunması etkili olmaktadır. Ayrıca karar organları vatandaşların taleplerini dikkate alması ve değerlendirmesi gerekmektedir. Böyle bir anlayış yerel yönetimlerin özerkliği anlayışına uygun düşmektedir (Tortop, 1992:65).

Belediye Meclisi Kararları Üzerinde Vesayet

Belediye Meclisi kararları üzerindeki vesayet, İl Genel Meclisleri kararları üzerindeki vesayetten daha hafif bir vesayet uygulaması bulunmaktadır (Keleş, 1998:232). Belediye Meclisinin bütün kararları vesayet denetimine tabi değildir. Hatta yeni yasayla çok az bir vesayet uygulaması kaldığını söyleyebiliriz. Meclis üzerindeki vesayeti idari ve yargısal olmak üzere ikiye ayırabiliriz.

İdari vesayet, merkezi idarenin yerel yönetimlerin kararları üzerindeki denetimidir. Merkezden yönetimin tek başlılığının engellenmesini ve uygulamalarının yumuşatılmasını sağlayan ve sakinlerini gideren yetki genişliği ilkesine karşın, yerinden yönetimin bazı sakinlerini gidermeye yönelik olarak ortaya

çıkan bir ilkedir (Gözübüyük ve Tan, 2011:152). Ülkemizde eski yıllara göre yerel yönetimlerinin yetkilerinin arttırılmadığı ve özellikle 5393 sayılı Kanunla bu konuda yapılan yeni düzenlemelerle yetki genişlediği için merkezi idarenin vesayet denetimi bazı istisnalar dışında yargısal denetime tabi olmaktadır. Hatta birçok Danıştay kararında olduğu gibi her ne kadar meclis tarafından alınan kararlar en son mahallin en büyük mülki amirine gönderilse de, bu konuda mülki amirin bu kararları bazı istisnalar dışında meclise gönderme yetkisi bulunmamakta, sadece idari yargıda dava açabilme yetkisine sahip olmaktadır.

1580 sayılı Belediye Kanunu'nun yerine geçen 5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediye meclisleri üzerindeki "yönetsel vesayet" kaldırılırken, "geciktirici veto" diye adlandırılan ve belediye meclisinin aldığı kararların hukuka aykırılık iddiasıyla belediye başkanı tarafından meclise geri gönderilebileceği ve söz konusu kararların ancak belediye meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğuyla kesinleşebileceği belirtilmişti. Böylece yönetsel vesayet yerine başkanın vesayeti getirilmiş oldu (Erençin, 2007:345).

Buradan, belediye meclisi tarafından alınan kararların en son mahallin en büyük mülki amirine gönderilmesi zorunluluğu ve 5393 sayılı Kanun'un 30. maddesinde "*Kendisine kanunla verilen görevleri süresi içinde yapmayı ihmal eder ve bu durum belediyeye ait işleri sekteye veya gecikmeye uğrattırsa ve Belediyeye verilen görevlerle ilgisi olmayan siyasî konularda karar alırsa, İçişleri Bakanlığı'nun bildirimine üzerine Danıştay'ın kararı ile feshedilir*" şeklindeki ibare nedeniyle ülkemizde belediye meclisi üzerinde merkezi idarenin hala bir vesayeti olduğunu çıkarabiliriz.

Yargısal denetime gelince, ülkemizde tüm idari yapıda olduğu gibi belediye meclisinin alacağı tüm kararlar yargısal denetime tabidir. Belediye meclisi karar alırken kent sakinlerinin menfaatine de olsa yasalarda açıkça belirtilmeyen ya da yasalara karşı hüküm ifade edecek bir uygulamanın içine giremez (Keleş, 1998:229).

3.2.2. Belediye Encümeni

Hem karar organı, hem yürütme organı ve aynı zamanda danışma organı niteliği olan belediye encümeninin toplantı gündemleri, belediye başkanı tarafından hazırlanır. Encümen üyeleri, başkanın uygun görüşü ile gündem maddesi teklif edebilirler. Belediye başkanı tarafından havale edilmeyen konular encümende görüşülemez.

Belediye encümeninin belediye meclisinin onayına bağlı olmadan bazı kararları alabilmesi karar organı olduğunu göstermektedir. Kamulaştırma kararları almak, ceza vermek, öngörülmemen giderlerin harcama yerlerini belirlemek, bütçede ikincil düzeyde aktarmalar yapmak ve üç yılı aşmayan kiralamalara karar vermek önemli görevleri arasındadır. Bu konulardaki kararlar her ay yapılan rutin toplantıda alınmaktadır (Akbulut, 2007:116). Danışma niteliğindeki kararları ise, stratejik plan ve bütçe konularında belediye meclisine görüş bildirmesidir.

Öte yandan belediye, encümenin verdiği kararları niteliksel olarak yönetsel ve yargısal olmak üzere ikiye ayrılabilir. Yönetsel kararlarda, genellikle bütçe ile ilgili aktarmalar ve kamulaştırma ile ilgili kararlar örnek gösterilirken, yargısal kararlara örnek olarak kanunlarda öngörülen cezalar verilmektedir. Ancak, Yargıtay'ın bu konuda aldığı karara göre cezaların bir yargısal karar olmadığı, yönetsel bir yaptırım kararı olduğu yönünde görüş bildirmiştir (Keleş, 1998:225).

Bazı hallerde belediye meclisi yerine belediye encümeni kararlar alabilir. 5393 sayılı Kanun'un 31. maddesinde, "*Danıştay tarafından feshi veya meclis toplantılarının ertelenmesi, meclis üye tam sayısının yarısından fazlasının tutuklanması, yedek üyelerin getirilmesinden sonra da meclis üye tam sayısının yarısından aşağı düşmesi, geçici olarak görevden uzaklaştırılması*" hâllerinde, boşalan meclisin görevinin yerine getirilmesi için meclis çalışabilir duruma gelinceye veya yeni meclis seçimi yapıncaya kadar meclis görevi, belediye encümeninin memur üyeleri tarafından yürütüleceği belirtilmiştir. Belediye encümenince bu şekilde verilen kararlar belediye meclisince daha sonra görüşülüp karara bağlanamaz. Bu konuda Danıştay'ın verdiği birçok karar bulunmaktadır (Güvenç, 1994:76).

3.2.3. Belediye Başkanı

Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak, tüm kentin ve kentlilerin belediye başkanı anlayışı içerisinde hizmet etmekle görevli bulunan başkanın, ne yazık ki ülkemizde olduğu gibi genel olarak seçim öncesi programlarından uzaklaşarak bağlı oldukları siyasi partinin taraftarlarına özel olanaklar sağlayacak şekilde davranması tarafsızlığını yitirmesine neden olmaktadır (Erençin, 2007:344).

Belediye başkanının hem siyasal ve hem de yönetsel olarak verdiği kararları vardır. Burada başkanın meclis ve encümenin kararlarını uygulamak ve yasada belirtilen görevler ile belediye başkanlığını temsil etme vasfı, başkanın karar aşamasında güçlü bir konuma getirmiştir (Akbulut, 2007:120).

Belediye başkanı ve meclisi arasındaki hukuksal ilişkiler, söz konusu mercilerin kararlarına da yansımaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanun'un 61. ve 76. maddelerinde başkanın hazırladığı faaliyet raporunun yetersiz bulunması ve gensoru hallerinde başkanın düşürülebileceği belirtilmiştir. Bu yöntem her ne kadar kanunla zorlaştırılmış bir işlem haline gelse de başkanın vereceği kararları etkilemektedir.

1580 sayılı yasada yer alan belediye başkanlarının “genel idarenin ajanı” olma vasfının yeni kanunda olmaması, başkanların vereceği kararlar açısından oldukça önemli bir gelişmedir (Erençin, 2007:346). Bu işlemle belediye başkanı sadece yerel halkın taleplerini dikkate alan ve ona göre karar veren bir başkan pozisyonuna geçmiştir.

Bu organlar dışında bilgi ve tecrübelerinden yararlanmak için çeşitli konularda uzman olan kişilerden oluşan İhtisas Komisyonunun kurulmasına ilişkin düzenleme 5393 sayılı kanununun 24. maddesinde belirtilmiştir. Söz konusu maddede ihtisas komisyonları tarafından görüşülen konuların belediye meclisi tarafından karara bağlanacağı belirtilmiştir. İmar ve bütçeye ilişkin konularda komisyona danışılmadan karar verilememektedir (Eryılmaz, 2007:151).

Yine 5393 sayılı yasa, kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve katılımın sağlanması gibi yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmek amacıyla Kent Konseylerinin kurulacağını öngörmüştür. Kent konseyi üyeleri belediyenin karar sürecini etkileyen görüşlerini belediye meclisine sunarlar. Belediye meclisinin her ne kadar bunu karara bağlamak zorunluluğu olmasa da dikkate alması yerel katılımın geliştirilmesi açısından önemlidir. Ancak, bu uygulamaların nasıl yapılacağı ve hangi aşamalarda kimlerden görüş alınacağı açık biçimde düzenlenmemiştir (Çukurçayır, 2007:382-383).

3.3. Belediyelerde Karar Verme Sürecini Etkileyen Faktörler

Ülkemizdeki belediyelerde kararlar, alınan kararların niteliğine göre belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye encümeni tarafından verilmekte, belli ölçülerde kent konseyleri ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarının da desteği olabilmektedir. Ancak, kent konseyleri de belediyelerin işleyişinin şeffaflandırılması için yeterli olamamaktadır. Belediyeler, merkezi yönetimlerden farklı olarak kararlar üzerinde etkin ve güçlü bir bürokrasiye sahip olmadığından karar verme açısından kendisini sınırlayan güç merkezlerinin yokluğunda güçlü bir başkan profili ortaya çıkmaktadır. Belediyelerde karar organlarının verdiği kararlara karşın toplumda her geçen gün şikâyetler ortaya çıktığı görülmektedir (Çukurçayır, 2012:226).

Belediyelerde karar verme sürecini etkileyen iç ve dış etkenler bulunmaktadır. İç etkenler olarak belediye başkanı ve belediye meclisinin yanında komisyonlar, belediye şube müdürleri gelirken; dış etkenler arasında ise belde halkı, parti teşkilatları, milletvekilleri ve STK'lar bulunmaktadır. Bunların ağırlığına baktığımızda yapılan değişik araştırma bulgularının çoğunda belediye başkanı ve sonrasında belediye meclisi gelmektedir (Arıkboğa, 2015:130-131).

Ülkemizde belediyelerde karar verme süreçlerini etkileyen yasal, kurumsal ve siyasal anlamda etkenler de vardır. Belediye başkanı yürütmeye tek başına hâkim olmak ve karar verme sürecinde de etkin olmak gibi önemli kurumsal pozisyonlara sahiptir. Başkan, seçimle geldiği için siyasal bir güce ve meşruiyete de sahiptir. Ancak meclis açısından bakıldığında, yürütme yetkisine ortak olmasa da yürütmenin neyi nasıl yapacağına karar vererek meclisin kararları üzerindeki etkinliğini ortaya koymaktadır. Belediye meclislerinin gücü karar verme, denetleme ve denetim işlevleriyle alakalıdır. Ancak, karar vermede her ne kadar meclis geniş bir yetkiye sahip olsa da, karar verme sürecinin önemli bir parçasını da başkan oluşturmaktadır (Arıkboğa E., 2015:125).

5393 sayılı kanun ile bütçenin hazırlanması, incelenmesi, görüşülmesi ve onaylanması aşamalarında karar verme yetkisi yasalarla her ne kadar meclise verilmiş olsa da, meclisin karar verme sürecinde başkan ve belediye idaresi karşısında pasif duruma geçtiği söylenebilir. Uygulamada idari bir tasarruf niteliği taşıması nedeniyle süreç tamamen başkanın lehine sonuçlanmaktadır (Arıkboğa Ü., 2015:158-169).

Belediye meclislerinin genel olarak kent halkının temsilinden çok o kentte bulunan küçük girişimcilerin meclise egemen olmasından kaynaklı gücü temsil etmesi nedeniyle sınırlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu sebeple başkan, ister kentin altyapısıyla ilgili olsun, ister personel ya da vatandaş ile ilgili olsun, her şeye karar veren tek mekanizma olmaktadır. Hatta ülkemizde demokratik rejim içinde başkanlık sisteminin bulunduğu tek kurumun belediyeler olduğu görülmektedir. Bu durum, belediye başkanı açısından bakıldığında başkanın iktidarın tek sahibi olduğunu gösterse de, aslında başkan tamamen yalnızlaşmakta ve her şeyin sorumlusu durumunda kalmaktadır. Bu aşamada seçildiği partinin yöneticileri ve mensupları da kendi isteklerini başkana yaptırmadıkları zaman ya da perde arkasından partiyi yönetmeye kalkıştıkları zaman başkandan alacakları tepkinin durumuna göre onu tek başına bırakabilmektedir (Tekeli, 2010:200).

Belediye başkanı ve belediye meclisi arasındaki güç dengesinde genel olarak yapılan araştırmalarda, karar verme sürecinde başkanın etkisinin daha fazla olduğu, ancak özellikle 2004 yılından itibaren yapılan yasal düzenlemelerle meclislerin de ağırlığının arttığı görülmüştür. Meclis başkanlığının doğal olarak belediye başkanında olması, meclis gündeminin kendisi tarafından belirlenmesi, oylama ve karar almada rol alması ve meclis kararlarını veto etme yetkisine sahip olması nedeniyle başkan etkin konumdadır. Belediye meclisi ise, olağan ve olağanüstü toplantıları düzenlemesi, veto edilen kararlara direnme yetkisi, çevreden gelen talepleri gündeme getirmesi, kararları onaylaması gibi yasadan gelen yetkilerini kullanarak güç temerküzünde etkili olmaktadır (Arıkboğa E., 2015:126-129).

5393 sayılı Kanun'un 26. ve 30. maddelerinde belirtilen düzenlemeye göre, meclis görüşmelerinde faaliyet raporuyla başkanın sorgulanabilmesi ve hatta koltuğundan edilebilme ihtimali ile bütçenin görüşülmesi aşamasında meclis üzerinde yaratılacak sert tedbirlerden kaynaklanan durum, toplantıların hararetli geçmesini sağlar. Yine aynı Kanun'un 22. maddesinde oyların eşit olması halinde başkanın oyunun kararın rengini belirleyeceği, 23. maddesinde başkana tanınan veto hakkının karar verme sürecinde başkana bariz bir üstünlük sağlayacağı görülmektedir (Arıkboğa E., 2015:129).

Karar verme sürecinde başkan ve üyelerin siyasal kimlikleri karar vermenin siyasal boyutunu etkilemektedir. Eğer aynı partiye mensup kişilerden oluşan bir meclis söz konusu olursa dayanışma içerisinde tüm kararların geçme ihtimali yüksek olmaktadır. Zaten, 1984 tarihli belediye meclis üyelerinin seçilmesine ilişkin düzenlemeyle nispi temsil sistemi ve baraj gibi önemli araçlarla başkanın lehinde bir çoğunluk meclise taşınabilmektedir. Ters durumda bile çatışmacı durum pek yaşanmamaktadır. Muhalefette olanların özellikle icraatlarla ilgili alınan kararlarda "hizmeti engelliyorlar" şeklinde yapılan bir propagandanın hedefi olmamak için "ret" oyu kullanmaktan çekinmektedirler. Başkanın arkasında belirli bir çoğunluk olmasa da, yapılacak pazarlıklar neticesinde *yerel koalisyonlar* kurarak oy dağılımını lehine çevirebilmektedir (Arıkboğa E., 2015:136).

İmar planlarının ve kentsel tasarım projelerinin yaptırılmasında ise kararlar, belediye meclisinin onayından geçmek suretiyle uzmanlık bilgisine göre mimar veya kent planlamacısı tarafından verilmektedir. Belediye başkanının kararlar üzerinde doğrudan müdahalesi olmamasına rağmen pratikte kararların yönlendirilmesinde etkili olmaktadır. Özellikle imar planlarında plancının vereceği kararlar üzerinde meclisin

onayının gerekmesi, “rant” elde etmek isteyen bir çok kesimin engelleriyle karşılaşmakta; bazen şebekeleşmeye doğru bir işbirliğine gidebilmektedir (Tekeli, 2010:201).

Belediyelerin karar verme sürecini etkileyen önemli etkenlerden bir tanesi de özellikle büyükşehir belediyelerinde ilçelerin büyüklüklerine göre temsilin ortaya çıkmasıyla beraber yeni rekabetler ve yeni oluşumların ortaya çıkmasıdır. Büyük ilçelerin avantajlı olduğu bu durumlarda alınacak kararların o ilçenin lehine olma durumu artmaktadır. Aslında öneriye konu olan icraat hangi ilçe ile ilgili olursa olsun siyasi parti taraftarlığı ikinci planda bırakılmakta ve karar süreci o ilçenin menfaati doğrultusunda alınmaktadır (Arikboğa E, 2015:139-140).

Karar verme süreçlerinde seçilen üyelerin kadın olması da kadınlarla ilgili düzenlemelerin hayata geçirilmesini kolaylaştırmaktadır. Kadın üyeler, kadınlarla ilgili hizmet ve politikaları gündeme taşıyabilir, bunların belediye politikası olarak benimsenmesi için uğraşabilir ve gerektiğinde karar verilmesi için çaba harcaabilir (Arikboğa E., 2015:139-141).

4. BELEDİYELERDE KARAR VERME SÜRECİNİ ETKİLEYEN UNSURLARA İLİŞKİN BATMAN ÖZELİNDE YAPILAN ALAN ARAŞTIRMASI VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu araştırma ile Batman Belediyesinde karar verme süreçlerinde rol alan karar organlarının karar vermeleriyle ilgili genel süreç incelenmeye çalışılmıştır. Bilindiği gibi belediyelerde karar veren organlar grup (meclis ve encümen) ve yöneticiler (başkan ve diğer idareciler) olarak sınıflandırılmaktadır. Ancak karar alma süreçlerinin her aşamasında başta STK’lar olmak üzere hemen her kesim aktif veya pasif şekilde rol alabilmektedir. Bu sebeple araştırmanın içeriği, yöntemi ve analizi yapılırken tüm aktörler göz önüne alınmaya çalışılmıştır.

4.1. Araştırma Alanının Sosyo-Ekonomik ve Politik Durumu

Batman’ın tarihi, M.Ö. 546 yılına dayandığı ve Med’lerin hükümlerinde olduğu bu tarihte yöre halkının Media, El Medine ve İluh adlarıyla anıldığı bilinmektedir (batman.gov.tr, 2016). Elmedine yerleşim birimi 1926-27 yılı ilkbaharında bugünkü Batman Çayının taşması nedeniyle haritadan silinmiş ve İluh köyü Beşiri (Kobin) ilçesine bağlanmıştır. Batman isminin nereden geldiği hakkında birçok görüş ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre bugünkü Batman Çayı’nın adı 1950’li yılların başında İluh köyüne verilmişti. Yaygın olan görüşe göre de İluh köyünün aşağı kısmında ilk deneme kulesi kurulduğunda TPAO’nun tesislerinin bulunduğu bölgeye bakmaktan gelen Batman adı verilmiştir (batman.bel.tr, 2016).

1937 yılında bucak haline getirilen İluh, 1940’lı yılların sonları ile 1950’li yılların başlarında bölgede var olan petrol filizlerinin değerlendirilmesi sonucunda her alanda büyük gelişmeler sağlanmıştır. Bu gelişmeler üzerine 2 Eylül 1957 tarihinde İluh Bucağı ilçe teşkilatı olarak kabul edilmiştir. 1955 genel nüfus sayımında İluh nüfusunun 4713 olarak kaydedilmesiyle 2 Kasım 1955 yılında Belediye teşkilatı kurulmuştur. 1990 yılına kadar çok hızlı bir gelişme yaşayan Batman, 16 Mayıs 1990 tarih ve 3647 sayılı kanunla Türkiye’nin 72. ili olma unvanına kavuşmuştur (Alaeddinoğlu, 2010:39; Kaypak ve Bimay, 2016: 95-97)

Son nüfus sayımına göre merkez nüfusu 419.253 olan Batmanın genel nüfusu ise 566.633 olarak açıklanmıştır (yerelnet. org. tr, 2016). Seçmen sayısı ise 230.236 olarak belirlenmiştir (ysk. gov.tr, 2016). Bu kadar genç nüfusa sahip bir şehirde katılım oranının da yüksek olması kaçınılmazdır. Bu sebeple yerel yönetimlerin aldığı kararlarda yerel talepleri göz ardı etmesi mümkün değildir.

Batman, İluh’la başlayan ve TPAO’nun kurulmasıyla girdiği ekonomik, sosyolojik, kültürel, fiziksel ve çevresel gelişme sürecini devam ettirmekte ve her şehir gibi yaşaması kaçınılmaz olan süreci yaşamaktadır. Yaşanan bu süreç, Batman’ın kendine özgü değişkenlerini farklı kılmakta ve kendine ait bir şehirselleşme süreci yaşamasına izin vermektedir (Alaeddinoğlu, 2010: 39). Batman’da çok yönlü olarak meydana gelen bu hızlı gelişme ve daha sonra yaşanan göçler, plansız ve çarpık bir kentleşmeyi de beraberinde getirmiştir (Kaypak

ve Bimay, 2016: 95). Batman gerek coğrafi konumu, tarihi ve kültürel zenginlikleri gerekse tarım, turizm, sanayi ve ticaret alanlarında sahip olduğu potansiyel bakımından Ortadoğu’da meydana gelen gelişmelere paralel yaşanan göçlere rağmen, bölgenin en dikkat çekici şehirlerinden birisi olmuştur. Son zamanlarda eğitim ve sağlık alanlarındaki gelişmeler insan kaynağı açısından da yatırımcının ilgisini çeken bir mekan haline gelmiştir.

4.2. Araştırmanın Amacı, Yöntemi Ve Kapsamı

Bu çalışmada, demokratik siyasal katılım açısından halka en yakın kurumlardan biri olan belediyelerin karar organları tarafından verilen kararların alınma süreçlerinde, hangi faktörlerin etkili olduğu Batman Belediyesi özelinde incelenmeye çalışılmıştır. Anket verileri, nitel araştırma metodu ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle, Batman Belediyesi’nde çalışan başkan, meclis üyeleri, encümen üyeleri ve birim yöneticileri ile yüz yüze anket yapılarak toplanmıştır. Veriler SPSS (Statistical Package for Social Science 17.0) istatistik programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

61 yıllık geçmişe sahip Batman Belediyesi iki eş başkan ve merkez nüfusu gereği meclis başkanı ile beraber, toplam 37 meclis üyesi ve 7 encümene sahip olmaktadır. Bunların siyasi partilere göre dağılımı ise AK Parti’den 10 ve HDP’den de 27 meclis üyesi bulunmaktadır. Ancak, 14 Ekim 2015 tarihinde İçişleri Bakanlığının Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’ne gönderdiği talimatla çeşitli nedenlerle haklarında soruşturma başlatılan Batman Belediye eş başkanları ile 18 meclis üyesi görevden uzaklaştırılmıştır. Daha sonra görevine iade edilen üyelerle birlikte bu gün itibarıyla 10 AK Parti’li ve 12 HDP’li olmak üzere toplam 22 meclis üyesi görevde bulunmaktadır (batman.gov.tr, 2016).

Anket nitel araştırma metoduyla yüz yüze yapıldığından, mevcut meclis üyeleri ve encümenlerden herhangi bir sebeple yurtdışında olan veya yurtiçinde olup da hiçbir şekilde ulaşma imkânı bulamadığımız üyelerle anket çalışması yapılamadı. Batman Belediyesine bağlı 23 birimden siyasal katılım için karar süreçlerinde etkili olan ve encümen üyesi olanlar dahil toplam 8 birim yöneticisiyle anket yapılabildiği görülmüştür.

Anket formunda, ilk aşamada cinsiyet, yaş, görev, eğitim durumu gibi demografik özellikleri içeren sorular hazırlanmış, ikinci aşamada karar alma sürecine ilişkin sorular, üçüncü aşamada karar verme ile ilgili sorular ve en sonunda karar verme sürecinin denetimi ile ilgili sorular olmak üzere toplam 20 soru sorulmuştur. Anketin son kısmında “eklemek istediğiniz hususlar” başlığı altında bir soru sorularak karar vericilerin ayrıca eklemek istedikleri hususları dile getirilmeleri sağlanmıştır.

4.3. Araştırmada Elde Edilen Verilerin Değerlendirilmesi

Ankete Katılanların Demografik Özellikleri ve Diğer Bağımsız Değişkenlerin Değerlendirilmesi

Ankete katılanların demografik niteliği taşıyan özellikleri tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: *Ankete katılanların demografik özellikleri*

Cinsiyet	Frequency	Percent	Medeni durum	Frequency	Percent
Erkek	23	79,3	Evli	23	79,3
Kadın	6	20,7	Bekâr	5	17,2
			Dul	1	3,4
Yaş	Belediyedeki görevi				
18- 30	4	13,8	Başkan	1	3,4
31- 40	12	41,4	Meclis Üyesi	18	62,1
41- 50	9	31,0	Encümen	2	6,9
51- 60	2	6,9	Diğer	8	27,6
61 ve üstü	2	6,9			

Eğitim durumu			Belediyedeki görev süresi		
İlkokul	4	13,8	1 yıldan az	2	6,9
İlköğretim	0	0	1-5	17	58,6
Ortaokul	0	0	6-10	6	20,7
Lise	8	27,6	11-20	2	6,9
Ön lisans	3	10,3	21-30	2	6,9
Lisans	2	6,9	31 ve üstü	0	0
Yüksek Lisans, Doktora	12	41,4			

Ankete katılanların büyük çoğunluğunun (%62,1) meclis üyesi olması tesadüfi olmayıp; belediyede karar almada en çok üyeye sahip organ olmasından kaynaklanmaktadır. Geriye kalan başkan (%3,4), belediye encümeni (%6,9) ve etkili şube müdürlerinden (%27,6) oluşmaktadır. Genelde HDP'li belediyelerde sıklıkla gördüğümüz eş başkanlık ve kadın temsili kotası Batman Belediyesi karar organlarında da kendini göstermektedir. Belediye meclisinde yer alan 15 kadın üyeden 13'ü HDP'ye bağlı olarak çalışmaktadır. Ankete 23'ü (%79,3) erkek ve 6'si (%20,7) kadın olmak üzere toplam 29 kişi katılmıştır (Tutuklu, görevden alınmış veya çeşitli nedenlerle yurtdışına gitmiş olanlar bu kapsam dışında kalmıştır). Katılanların çoğunluğu (%41,4) genç üyelerden oluşmaktadır. Katılanların eğitim düzeyi de şaşırtıcı bir görüntü vermektedir. Katılanların çoğunluğunun (%41,4) yüksek lisans veya doktora seviyesinde olduğu, geri kalanın ise ön lisans (%10,3), lise (%27,6) ve ilkokul (%13,8) mezunu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ankete katılanların görev süresine baktığımızda genel olarak seçilenler (%58,6) dışında kalanların daha önce kurum müdürleri oldukları ya da iki dönem üst üste seçimle gelen üyelerden (%41,4) oluştuğu görülmektedir.

Karar Alma Süreçlerine İlişkin Soruların Değerlendirilmesi

Tablo 2: Ankete katılanların karar alma süreçlerinde en etkili organlara ilişkin görüşleri

Konular	Frequency	Percent
Tek Başına Belediye Başkanı	4	13,8
Belediye Başkanı ve Belediye Encümeni	1	3,4
Belediye Başkanı, Belediye Encümeni ve Belediye Meclisi	18	62,1
Belediye Başkanı, Belediye Encümeni, Belediye Meclisi ve STK	6	20,7

“Sizce belediye yönetiminde karar alma sürecinde en etkili olan organ/organlar hangisidir?” şeklinde soru sorulmuş ve alınan cevaplar tablo 2’ de gösterilmiştir. Bu soruya ankete katılanların büyük çoğunluğu (% 62,1) Belediye Başkanı, Belediye Encümeni ve Belediye Meclisinin karar sürecinde en etkili organlar olduğunu belirtmişlerdir. Ancak burada tek başına belediye başkanının da (% 13,8) önemli bir orana sahip olduğu, asıl belirleyici karar organının belediye meclisi olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç, daha önce ülke genelinde yapılan ve başkanın öne çıktığı bir çok çalışmanın aksine (Arıkboğa E., 2015:123-125) Batman Belediyesi’nde meclisin karar alma süreçlerinde ön plana çıkması demokratik temsiliyet açısından önemli bir göstergedir.

Tablo 3: Ankete katılanların karar alma süreçlerini etkileyen en önemli unsura ilişkin görüşleri

Konular	Frequency	Percent
Vali	5	17,2
Belediye Başkanı	6	20,7
Belediye Meclisi	10	34,5
Parti Teşkilatı	5	17,2
Bölge Milletvekilleri	1	3,4
Sivil Toplum Kuruluşları	1	3,4
Kurum şube müdürleri	0	0
Belediye Encümeni	0	0
Hiçbiri	0	0
Diğer.....	1	3,4

Karar alma süreçlerine katılmaya ilişkin, karar organlarına genel anlamda “Sizce belediyede karar verme sürecini etkileyen en önemli unsur hangisidir?” şeklinde soru sorulmuş ve alınan yanıtlar yine belediye meclisini (% 34,5) işaret etmiştir. Karar süreçlerinde en az belediye başkanı (% 20,7) kadar özgül ağırlığı olan ilin en büyük mülki amiri vali (% 17,2) ile parti teşkilatlarının da (% 17,2) etki ettiği çıkan sonuçlardan anlaşılmıştır. Dolayısıyla 5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediye meclis kararlarının onay merci-i olarak mülki amirin yetkisinin kaldırılması sonrasında bile karar süreçlerinde mülki amirlerin ağırlığının devam ettiği görülmektedir.

Tablo 4: Ankete katılanların karar alma sürecinin uygulamasına ilişkin görüşleri

Konular	Frequency	Percent
Yönetici mevcut bilgisiyle kararı verir ve uygular	4	13,8
Yönetici gerekli bilgiyi aldıktan sonra emir verir	4	13,8
Yönetici astlarına bireysel olarak danışır ve karar verir	7	24,1
Yönetici astlarına grup olarak danışır ve karar verir	3	10,3
Yönetici sorunu grup ortamında tartışır ve ortak karar verir	11	37,9

Belediyede karar verme sürecinin nasıl uygulandığına ilişkin soruya verilen cevaplar ile demokratik yerel yönetim mantığının oturtulmaya çalışıldığı ve bunun karar verme süreçleriyle gösterildiği tespit edilmiştir. Karar verme sürecinin “Yönetici, sorunu grup ortamında tartışır ve ortak karar verir” (% 37,9), “Yönetici astlarına bireysel olarak danışır ve karar verir” (% 24,1) gibi ankete katılanların verdiği yanıtlardan yola çıkarak, belediyede karar alma sürecinin demokratik teamüle uygun yapıldığını ve bunun demokratik katılım açısından önemli bir aşama olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Ankete katılanların karar alma süreçlerinde yaşanan sıkıntılara ilişkin görüşleri

Konular	Frequency	Percent
Sorun tespiti ve amaçların belirlenmesi aşamasında	7	24,1
Sorunu çözebilecek alternatifler arasında tercih yapma aşamasında	5	17,2
Kararın Uygulanması aşamasında	17	58,6

Karar organlarına “karar verme sürecinin hangi aşamasında en çok sıkıntı yaşandığı”na ilişkin sorulara büyük çoğunluğun (% 24,1) kararın uygulama aşamasını göstermesi önemli bir sorunu gündeme getirmektedir. Zira karar alma sürecinin daha kolay ve kısa sürede gerçekleştiği, asıl olanın kararın uygulama aşaması olduğu ortaya çıkmaktadır. Karar almada paydaş olan organlar birçok konuda fikir birliğine varılacak noktaya gelebilmektedir. Ancak, uygulama aşamasına karardan etkilenen ve kararı etkileyen unsurların da dâhil olması, süreci sonlandırmada hem zaman hem de sonuç açısından daha çok zorlaştığı görülmektedir.

Karar Vermeye İlişkin Soruların Değerlendirilmesi

“*Karar vermede öncelikleriniz nelerdir?*” şeklinde birden fazla seçenek tercih etme imkanı sunan soru sorulmuş ve alınan cevaplar tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: *Ankete katılanların karar vermedeki önceliklerine ilişkin görüşleri*

Konular	Frequency	Percent
Zaman	6	15
Maliyetler	16	40
Teknoloji	0	0
Çalışanların Beklentileri	1	2,5
Yurttaş Beklentileri	17	42,5

“*Karar vermede öncelikleriniz nelerdir?*” şeklindeki soruya ankete katılanların büyük çoğunluğunun yurttaş beklentilerini (% 42,5) ve maliyetleri (% 40), belirterek cevap vermesi siyasi açıdan da önemli bir seçim olarak düşünülebilir. Zira teknoloji, zaman ve çalışanların beklentilerinin karar verme üzerinde elbette önemli bir etkisi vardır. Ancak demokratik yerel siyasetin ana amacının vatandaşın beklentilerinin maksimum seviyede nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği düşünüldüğünde vatandaşın beklentileri ve bu beklentileri karşılayacak finansmanın önemi daha çok artmaktadır.

Tablo 7: *Ankete katılanların karar vermelerini etkileyen unsurlara ilişkin görüşleri*

Sorular	Frequency	Percent
Siyasal kimlikler	15	37,5
Cinsiyet	1	2,5
Bütçe	9	22,5
Vatandaş Baskısı	5	12,5
Belediye Yasası	10	25

Belediyede karar vermeyi etkileyen unsurların neler olduğuna ilişkin soruya birden çok seçeneği işaretleyerek cevap verme imkânı sunulmuş ve sırasıyla; siyasi kimlikler (% 37,5), belediye yasası (% 25), bütçe (% 22,5), vatandaş baskısı (% 12,5) ve en sonunda cinsiyet (% 2,5) seçeneği şeklinde bir sıralama ortaya çıkmıştır. Buradan çıkarılan sonuç, özellikle etnik milliyetçiliğe dayalı bir siyasi çizgiyi takip eden Halkın Demokrasi Partisi’ne (HDP) bağlı Batman Belediyesi’nde siyasi kimliklerin kararları etkilemesi çok şaşırtıcı görünmemektedir. Karar organlarının dörtte birinin (% 25) yasaları işaret etmesi, karar verme açısından yasal mevzuatın ivedi bir şekilde yenilenmesi gerektiğini ön plana çıkartmaktadır.

Tablo 8: *Ankete katılanların karar verirken en önemli dayanaklarının ne olduğuna ilişkin görüşleri*

Konular	Frequency	Percent
Sezgi	1	3,4
Bilgi	4	13,8
Tecrübe	1	3,4
Mevzuat	23	79,3

Tablo 8’de “*Karar alınırken en önemli dayanağınız nedir?*” şeklinde soru sorulmuş ve ankete katılanların büyük çoğunluğu (% 79,3) karar vermede ilgili mevzuata başvurdukları ve en önemli kaynak olarak yasal mevzuattan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç, günümüzde yerel yönetimlerin şeffaflıktan uzak, yasalara aykırı ve her türlü kayırmacılığın yaşandığı –özellikle imar işlerinde- hizmet kurumları olarak lanse edilmesi anlayışının yavaş yavaş terk edilmesi açısından önemli bir bulgudur.

Tablo 9: Ankete katılanlara vatandaşın belediye karar organlarının kararlarını etkilemek için hangi yollara başvurduklarına ilişkin görüşleri

Konular	Frequency	Percent
Vali	1	2
Belediye Başkanı	12	24,5
Belediye Meclisi	12	24,5
Parti Teşkilatı	16	32,6
Bölge Milletvekilleri	0	0
Sivil Toplum Kuruluşları	4	8,2
Kurum Şube Müdürleri	1	2
Belediye Encümeni	3	6,1
Diğer.....	0	0

“Sizce kararları etkilemek için belde halkı hangi yolları kullanmaktadır?” şeklindeki soruya vatandaşın parti teşkilatını (%32,6), belediye meclisi (%24,5) ve belediye başkanından (%24,5) daha çok tercih etmesi, karar verme organlarının aslında kendi parti teşkilatlarının güdümünde hareket ettiğini göstermektedir. Yerel demokratik siyasetin siyasal partilerin alacağı pozisyona bağlı olarak değişim gösterdiği ortadadır. Ancak yerel yönetimlerin sadece yerel bazı kesimlerin çıkarlarını ön planda tutarak hizmet vermesi demokrasinin geleceği açısından ürkütücüdür. Zira biraz önce sözünü ettiğimiz yerel yönetimlerdeki hizmet anlayışının patronaj ilişkilerinden uzak tüm vatandaşlara hizmet verebilecek olgunluğa erişmeleri gerekmektedir. Ne yazık ki, karar organları karar verme veya verilen kararları uygulama aşamasında objektif davranmaya çalışsa da, ülkemizdeki siyasi sistemin bir şekilde bunu yozlaştırdığı görülmektedir.

Tablo 10: Ankete katılanların belediye karar organlarının gerçekte kimlerin temsil ettiğine ilişkin görüşleri

Konular	Frequency	Percent
Seçildiği Yerin Bütün Halkını	19	65,5
Kendi Siyasi Görüşünde Olanları	6	20,7
Baskı ve Çıkar Gruplarını	2	6,9
Diğer.....	2	6,9

“Sizce belediye karar organları gerçekte kimleri temsil etmektedir?” şeklindeki soruya, ankete katılanların önemli bir kısmı seçildiği yerin bütün halkını (% 65,5) temsil ettiklerini belirtmişlerdir. Demokratik temsil açısından olması gereken tablonun bu olması gerektiği hemen hemen herkesin hem fikir olacağı bir analizdir. Ancak, seçilmiş üyelerin bile belediye karar organlarının kendi siyasi görüşünde olanları (%20,7) veya baskı ve çıkar gruplarını (%6,9) temsil ettiğini belirtmeleri demokratik siyaset geleneği açısından olumsuz bir tabloyu ortaya çıkartmaktadır.

Vesayet Denetimine İlişkin Soruların Değerlendirilmesi

Tablo 11: ankete katılanların karar alma sürecinde belediye üzerindeki denetimin nasıl olması gerektiğine ilişkin görüşleri

Konular	Frequency	Percent
Vesayet Tümüyle Kaldırılsın	15	51,7
Merkezin Mali Denetimi İle Sınırlansın	4	13,8
Yargısal Denetim İle Sınırlansın	8	27,6
Bugünkü Durum Korunsun	2	6,9

“Belediyenin karar alma sürecinde belediye üzerindeki denetim nasıl olmalı?” şeklinde soruya ankete katılanların verdikleri yanıtlar tablo 11’de gösterilmiştir. Genel olarak vesayetin tümünün kaldırılması

konusunda ankete katılanların yarısından fazlasının (%51,7) görüşü olmakla birlikte, geriye kalanlar içinde sırasıyla; sadece yargısal denetimin olması gerektiğini belirtenler (% 27,6), merkezin mali denetimi ile sınırlandırılmasını isteyenler (% 13,8) ve bugünkü durumun korunmasından yana olanlar (%6,9) şeklinde bir sıralama ortaya çıkmıştır. Vesayetın tümünün kaldırılması konusunda HDP’li meclis üyelerinin çoğunluğu tarafından kabul gördüğü görüşmeler esnasında yapılan gözlemlerden anlaşılmıştır. Diğer sınıfları işaretleyenlerin büyük çoğunluğunun ise AK Partili meclis üyeleri olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 12: Ankete katılanların merkezi yönetim ve bağlı kurumlar ile ilişkilerini hangi yaklaşıma önem vererek düzenlediklerine ilişkin görüşleri

Konular	Frequency	Percent
Anayasa ve Yasa Hükümleri Çerçevesinde	25	86,2
Siyasi İlişkiler Çerçevesinde	2	6,9
Bürokratik İlişkiler Çerçevesinde	1	3,4
Diğer.....	1	3,4

“Merkezi Yönetim ve bağlı kurumlar ile ilişkilerinizi hangi yaklaşıma önem vererek düzenliyorsunuz?” şeklinde soruya ankete katılanların tamamına yakını (%86,2) yasaların belirlediği hükümler çerçevesinde yürütülmekte olduğunu belirtmişlerdir. Burada da genel olarak ister HDP’li, ister diğer muhalefet partilerine mensup belediyeler olsun, hemen hemen tümünde hükümet ile ilişkilerin biraz daha resmi ilişkiler çerçevesinde yürütüldüğünü görmekteyiz. Nitekim bu ilişkiler, ülkemizdeki siyasi partilerin birbirleriyle ve sistemle olan ilişkilerinden de kaynaklanmaktadır.

Karar alma süreçlerinin en az on beş gün olmak üzere işin mahiyetine göre iki veya üç aya kadar sürebildiğini belirten katılımcılar, kararların büyük çoğunluğunun imar konusunda alındığını; arsa satışı, bütçe ve idari konularda da nadir olarak karar alındığını belirtmişlerdir. Kararların aşamaları ile ilgili olarak çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir. Genel olarak komisyonlarda görüşülen kararların sırasıyla birim müdürleri, başkan yardımcısı, başkan, encümen ve mecliste görüşülerek karara bağlandığı görülmektedir.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Hayatımızın hemen her evresinde sık sık karşımıza çıkan alternatifler arasında belirli bir değerlendirmeden sonra karar veririz. Ancak kişisel kararların ister programlanmış, ister programlanmamış olsun genel olarak toplumun büyük bir kesimini ilgilendirmediğini görmekteyiz. Toplum ilgilendiren konularda karar alanlar topluma hizmet eden kurum ve kuruluşlardır. Bunun halka en yakın olanı ise belediyelerdir.

Karar verme süreçlerinde Batman Belediyesi örneği üzerinden yapılan çalışmada, karar alma süreçlerinde sanılanın aksine diğer karar organlarına göre belediye meclislerinin etkisinin daha fazla olduğu, ancak karar verirken vatandaşın meclisi değil parti teşkilatlarını aracı kullandıkları görülmüştür. Belki de bu sorunu, ülkemizdeki siyasetin yerele tezahürü noktasında ele almak gerekir. Karar verme sürecinde meclis kararlarının onay için mülki amire gönderme hükmü 5393 sayılı Belediye Kanunu ile kaldırıldığı halde, mülki amirlerin karar alma süreçlerinde hala etkin olduğu gözlemlenmiştir.

Karar verirken her ne kadar vatandaşın beklentisi göz önünde bulunduruluyorsa da, genel olarak siyasal kimliklerin etkin olduğu görülmüştür. Karar verirken ortak dayanışmanın ön planda olması siyasal katılımı açısından önemli bir aşamadır. Ancak, Belediyede karar verildikten sonraki uygulama aşamasının sıkıntılı bir süreç olduğu ve çeşitli sorunlarla karşılaştığı görülmektedir. Karar süreçlerinde merkezi hükümet ve bağlı kurum ve kuruluşlarla yürütülen ilişkiler resmi ilişki niteliğinde gerçekleşmektedir. Bunun yansımaları yapılan yatırım ve hizmetlerde görülmektedir.

Sonuç olarak, Batman Belediyesinin hem temsil ettiği siyasi parti açısından, hem de kurumsal politikaları nedeniyle istisnai bir konuma sahip olması, karar verme süreçlerine de etki etmektedir. Bu etki bazen yerel

demokratikleşme açısından olumlu bir tablo ortaya koysa da, gelinen noktada bu ilişkilerin hem kuruma hem de kente yansımalarının olumsuz yanları da ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Ö. Örsan (2007), “Belediye Yönetimi:Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye Başkanı”, TODAİE Dergisi, s. 89-124.
- Aksoy, Hüsni (1994), Devlet ve Demokrasi, Yön Yayıncılık, İstanbul.
- Alaeddinoğlu, Faruk (2010), “Batman Şehri, Fonksiyonel Özellikleri ve Başlıca Sorunları”, Doğu Coğrafya Dergisi, s.19-42.
- Arıkboğa, Erbay (2015), “Belediye Meclislerinde Karar Verme Sürecinin Temel Dinamikleri”, Kırışık, Fatih-Önder, Özgür (Ed.), Kamu Yönetimi ve Siyaset Biliminde Karar Verme, Detay Yayıncılık, Ankara, s. 121-144.
- Arıkboğa, Ülkü (2015), “Belediye Meclislerinde Karar Verme Sürecinin Temel Dinamikleri”, Kırışık, Fatih-Önder, Özgür (Ed.), Kamu Yönetimi ve Siyaset Biliminde Karar Verme, Detay Yayıncılık, Ankara, s. 145-170.
- Bakan, İsmail - Büyükbeşe, Tuba (2005), “Katılımcı Karar Verme:Çalışanlar Hangi Düzeyde Kararlara Katılmak İster”, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, s.23-47.
- Bono, Edward D., (2015), 6 Şapkalı Düşünme Tekniği (Çev. Ercan Tuzcular), Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Bulut, Yakup-Tanyıcı, Şaban (2007), “Türkiye’de Belediye Meclis Üyelerinin Temsil Ediciliği ve Kent Yönetimindeki Etkisi”, Özgür, Hüseyin- Kösecik, Muhammet (Ed.), Yerel Yönetimler Üzerine Yazılar-2, Nobel Yayınları, Ankara , s. 354-373
- Can, Halil –Tuncer, Doğan - Ayhan, DoğanY. (2002), Genel İşletmecilik Bilgileri, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Çukurçayır, Mehmet A. (2007), “Katılımcılık Açısından Belediye Yasasının İşlevselliği Kent Konseyleri ve Öteki Mekanizmalar”, Özgür, Hüseyin- Kösecik, Muhammet (Ed.), Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar 2, Nobel Yayıncılık, Ankara, s. 374-392.
- Çukurçayır, Mehmet A. (2012), Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi, Çizgi Yayınları, Konya.
- Develioğlu, Lale S. (2015), Karar Verdim, MediCat Kitapları, İstanbul.
- Erbaşı, Ali (2008), Belediyelerde Kurumsal Performans Yönetimi, Nobel Yayıncılık, Konya.
- Eren, Erol (2010), Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, Beta Yayınları, İstanbul.
- Eren, Veysel (2003), “Kamu Yönetiminde Yeni Meşruluk Temeli Olarak Müşteri Odaklı Yönetim Yaklaşımı”, Ankara Üniversitesi S.B.F. Dergisi, s.56-70.
- Erençin, Arif (2007), Türkiye’de Belediye Başkanlığının Gelişimi ve Artan Önemi. Yerel Yeönetimler Üzerine Güncel Yazılar-2, Nobel Yayıncılık, Ankara, s. 334-373.
- Ergun, Turgay (2004), Kamu Yönetimi, TODAİE Yayınları, Ankara.

- Eryılmaz, Mehmet(2007), “ Belediyelerde İhtisas Komisyonları”, TODAİE Dergisi, s.143-154.
- Gözübüyük A. Şeref –Tan Turgut (2011), İdare Hukuku (Cilt 1), Turhan Kitabevi, Ankara.
- Güler, Birgül A. (2013), Yerel Yönetimler Liberal Açıklamalara Eleştirel Bir Bakış, İmge Kitabevi, Ankara.
- Güvenç, Celal (1994), “Belediye Meclisleri ve Belediye Encümenlerinin Oluşum ve Çalışmaları Açısından Farklılıkları ve Benzerlikleri”, Çağdaş Yerel Yönetimler, s.65-78.
- Hamamcı, Can (2007), “Belediyeler:Genel Yapı”, TODAİE Dergisi, s.27-39.
- Heath, Chip- Heath, Dan (2014), Doğru Karar, Boyner Yayınları, İstanbul.
- Hertz, Noreena (2013), Gözünü Dört Aç, (Çev. Z. Yılmaz), Doğan Egmont Yayınları, İstanbul.
- <http://www.batman.bel.tr/icerik/38/145/batman-tarihi.aspx>, 10.05.2016.
- Kaypak, Şafak- Bimay, Muzaffer (2016), “Suriye Savaşı Nedeniyle Yaşanan Göçün Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri: Batman Örneği”, B.Ü. Yaşam Bilimleri Dergisi, s. 84-110.
- Keleş, Ruşen (1998), Yerinden Yönetim ve Siyaset, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Keser Hayri-Akoğul Ayhan (2013), “Türkiye’de Belediye Meclisi Kararlarının Yargısal Denetimi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s.105-140.
- Koçel, Tamer (2005), İşletme Yöneticiliği, Arıkan Yayınları.
- Lamba, Mustafa (2014), “Karar Vermeyi Etkileyen Yapısal Faktörler Bakımından Yönetim ve Organizasyon Teorilerinin İncelenmesi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi”, s. 8-18.
- Lencioni, Patrick(2015), Ekiplerin Beş Temel Aksaklığı, (Çev. E. Duru), Optimist Yayınları, İstanbul.
- Maxwell, John C. (2013), Liderlik Yasaları, (Çev. Alican Pınarbaşı), Beyaz Yayınları, İstanbul.
- Ökmen, Mustafa (2009), “Sürekli Değişme ve Gelişme Sürecinde Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimler”, Ökmen Mustafa- Özgür, Hüseyin (Ed.), Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları, Beta Yayınları, İstanbul.
- Özer, M. Akif (2007), “Yönetimden Yönetişime Geçişte Karar Verme Sürecinde Yaşanan Değişim”, F. Kırışık, Ö. Önder (Ed.), Kamu Yönetimi ve Siyaset Biliminde Karar Verme, Detay Yayıncılık, Ankara, s. 459-486.
- Rue, Leslie W. & Byars, Lloyd L. (2003), Management Skills and Application, McGraw-Hill/Irwin, Boston.
- Sartori, Giovanni (2014), Demokrasi Teorisine Geri Dönüş, Sentez Yayıncılık, İstanbul.
- Schwartz, Barry (2007), Bolluk Paradoksu, Media Cat, İstanbul.
- Seyitdanlıoğlu, Mehmet (2010), Tanzimat Döneminde Modern Belediyeciliğin Doğuşu, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.
- Sezer, Özcan (2015), “Türk Kamu Bürokrasisinde Karar Verme”, Kırışık, Fatih – Önder, Özgür (Ed.), Kamu Yönetimi ve Siyaset Biliminde Karar Verme, Detay Yayıncılık, Ankara, s. 3-27.

Simon, Herbert A. (1967), “Yönetimde Karar Verme”, Amme İdaresi Dergisi, Sayı:13

Şengül, Ramazan (2013), Yerel Yönetimler, Umuttepe Yayını, Kocaeli.

Tekeli, İlhan (2010), Gündelik Yaşam, Yaşam Kalitesi ve Yerellik Yazıları, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Tortop, Nuri (1992), Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Amme İdare Dergisi, s. 37-50.

Tortop, Nuri-Aykaç, Burhan-Yayman, Hüseyin-Özer, M.Akif (2014), Mahalli İdareler, 3. Basım, Nobel Yayıncılık, Ankara.

Urhan, V. Feyza (2008), “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması”, Sayıştay Dergisi, s.85-101.

<http://www.batman.gov.tr/ /ilimizin-tarihcesi>, (10.05. 2016)

[http://www.batman.yerelnet.org. tr/](http://www.batman.yerelnet.org.tr/), (01.05.2016)

<http://www.ysk.gov.tr/ ysk/faces/HaberDetay?>, (01.05.2016)

<http://www.tdk.gov.tr/ index.php?>, (10.05. 2016)